Geen advertentie geladen

V+ **THEATER** ACHTERGROND

De teksten van William Shakespeare hebben na 400 jaar nog niet aan kracht ingeboet

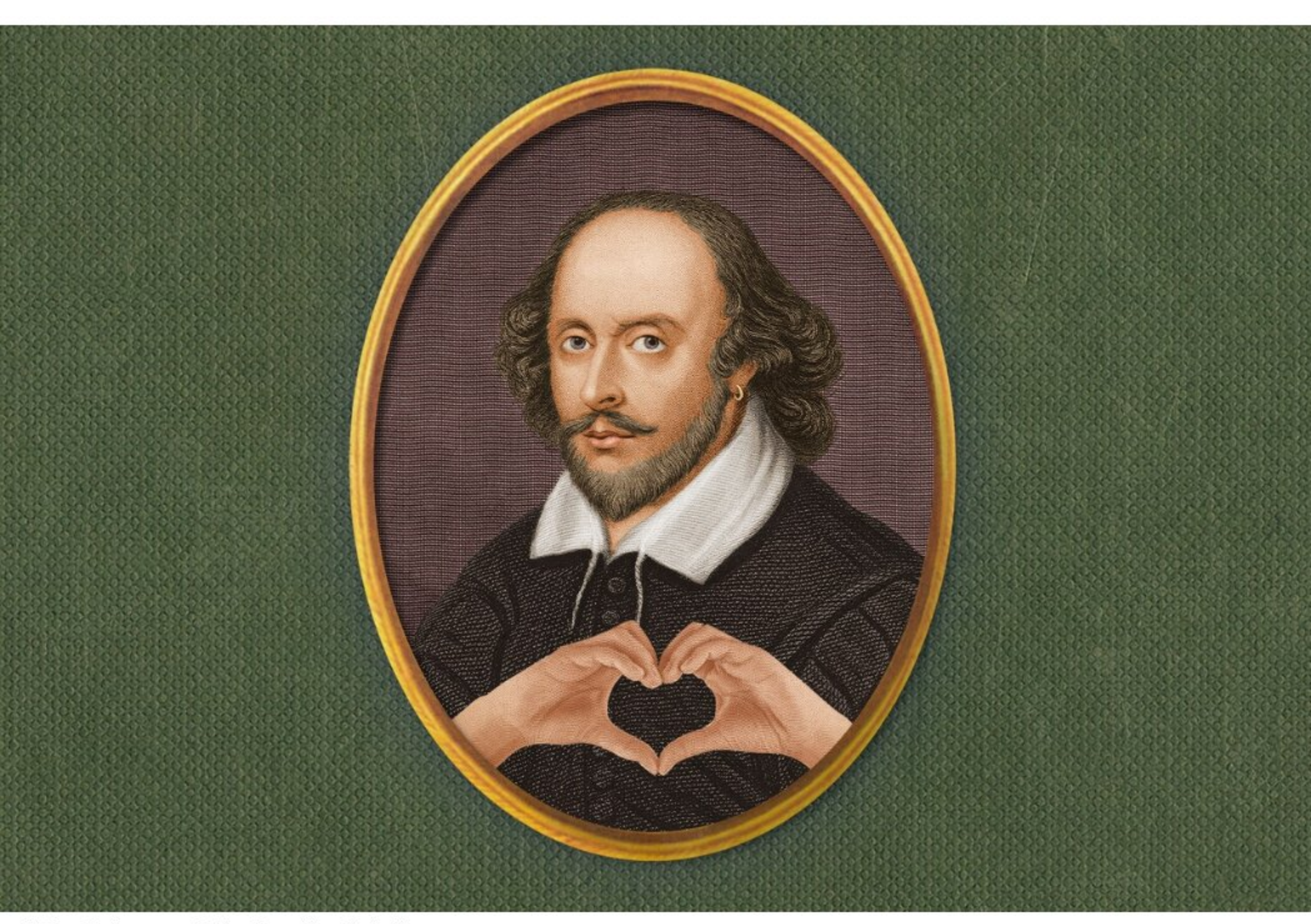

William Shakespeare Getty – Bewerking: Studio V

Het nieuwe theaterseizoen, dat vanaf donderdag wordt ingeluid met het Theater Festival, kent opvallend veel bewerkingen van de stukken van William Shakespeare. Waarom hebben zijn verhalen nog steeds zo'n aantrekkingskracht? Drie theatermakers over hun fascinatie voor 'The Bard'.

Joris Henquet
schrijft voor de Volkskrant over theater, cabaret en media.

31 augustus 2026, 12:37

Bewaren Delen

In de musical *& Juliet* komt William Shakespeare in hoogsteigen persoon het podium op. Deze internationale hitmusical, vanaf eind september te zien in het Beatrixt Theater Utrecht, speelt zich af in het Engeland van 1597 en opent met gekibbel tussen Shakespeare en zijn vrouw Anne Hathaway. Zij heeft problemen met het einde van Williams nieuwe toneelstuk *Romeo & Julia* en stelt een alternatief voor. Kan Julia niet blijven leven en haar eigen levenspad kiezen? William sputtert tegen, maar Anne krijgt haar zin. Dit geestige verhaal wordt in *& Juliet* op originele wijze gecombineerd met pophits van de Zweedse liedjesgrootheid Max Martin (bekend van zijn werk voor onder anderen Britney Spears).

Maak ons uw voorkeursbron
Stel ons in als voorkeursbron in Google, zodat onze artikelen daar vaker verschijnen.
Maak ons uw Google-favoriet

Lorna Courtney in de musical '& Juliet'. Matthew Murphy

Ook in de succesvolle film *Hamnet* van regisseur Chloé Zhao, die begin dit jaar in de bioscoop verscheen, dook Shakespeare (Paul Mescal) op als personage. We troffen *'the Bard'* daar in het zware jaar 1599, waarin hij zijn zoontje Hamnet verloor en vervolgens zijn meesterwerk *Hamlet* schreef. Ook hier was er een prominente rol voor Shakespeares vrouw Anne Hathaway (nu Agnes geheten). Actrice Jessie Buckley kreeg daarvoor afgelopen maart een Oscar voor de beste vrouwelijke hoofdrol van het jaar.

William Shakespeare (1564-1616) is al meer dan vierhonderd jaar dood, maar zijn werk lééft. In Groot-Brittannië is het sowieso elk jaar een Shakespeare-jaar. Doorlopend worden er nieuwe bewerkingen gemaakt door de Royal Shakespeare Company (RSC), het gezelschap dat is gevestigd in Shakespeares geboortestad Stratford-upon-Avon. Ook in de vele theaters aan het Londense West End wordt altijd wel een klassieker als *Macbeth*, *King Lear, Twelfth Night* of *Much Ado About Nothing* gespeeld.

Geen advertentie geladen

Maar ook in Nederland is Shakespeare erg in trek. Wie een blik werpt op het nieuwe theaterseizoen – dat vanaf donderdag wordt ingeluid met het Theater Festival – ziet hoe aanwezig de grote Britse toneelschrijver is in het aanbod. We tellen maar liefst zeven nieuwe bewerkingen van zijn stukken (zie kader).

Waarom komen Nederlandse theatermakers ook dit jaar weer bij Shakespeare uit? En hoe eerbiedig gaan ze wel of juist niet om met zijn ritmische, vlijmscherpe, poëtische toneelteksten? We vroegen het aan drie makers.

De Nederlands-Kosovaarse toneelschrijver Vera Morina (30) stortte zich voor Theater Oostpool op een nieuwe bewerking van *Romeo en Julia,* in een regie van Char Li Chung. Morina en Chung maken van de liefdestragedie een actueel verhaal waarin Romeo afkomstig is uit een Marokkaanse familie, en hij verliefd wordt op Julia, uit een witte Nederlandse familie. Wegens botsende religieuze overtuigingen en culturele verschillen mag hun liefde niet bestaan.

Toneelschrijver Vera Morina. Milan van Dril

'Als ik een bewerking maak, voelt het alsof ik de personages van een andere schrijver te leen heb', licht Morina telefonisch toe. 'Ik mag dingen aanpassen, uitvergroten of omdraaien. Het is vanaf het eerste moment een soort dialoog: ik heb de oorspronkelijke tekst voor me liggen en dan voel ik bij een bepaalde zin óf weerstand, óf ik voel heel sterk dat die zin moet blijven staan. Het is een liefdevol gevecht.'

Morina bewerkte al eens eerder een stuk van Shakespeare: in 2022 oogstte zij lof voor haar bewerking van de komedie *Midzomernachtsdroom (*1595). 'Toen had ik mijn opleiding writing for performance in Utrecht net afgerond en zaten mijn studiegenoten en ik vol drift om het toneel te vernieuwen. Ik dacht toen: ik ga een compleet nieuw stuk bovenop deze klassieker leggen.

'Nu, bij *Romeo en Julia,* heeft regisseur Char Li Chung mij gevraagd voor een iets minder rigoureuze bewerking. Char Li's wens was dat het stuk wel bewerkt zou zijn, maar dat het zou blijven klinken als Shakespeare. Nu hopen wij dat het publiek in de zaal straks denkt: huh, heeft Shakespeare destijds iets geschreven over racisme en islamofobie?

'Dus toen ik in januari met het schrijven begon, wist ik al dat ik dicht bij het origineel ging blijven. Ik kon niet ineens een ruimteschip ter aarde laten storten en Romeo en Julia naar een andere planeet laten afreizen. Maar die opdracht was juist prettig. Nu ik iets langer werkzaam ben als toneelschrijver, ben ik anders naar de oude stukken gaan kijken. Ik kan ze bewonderen in plaats van er dwars tegenin gaan.'

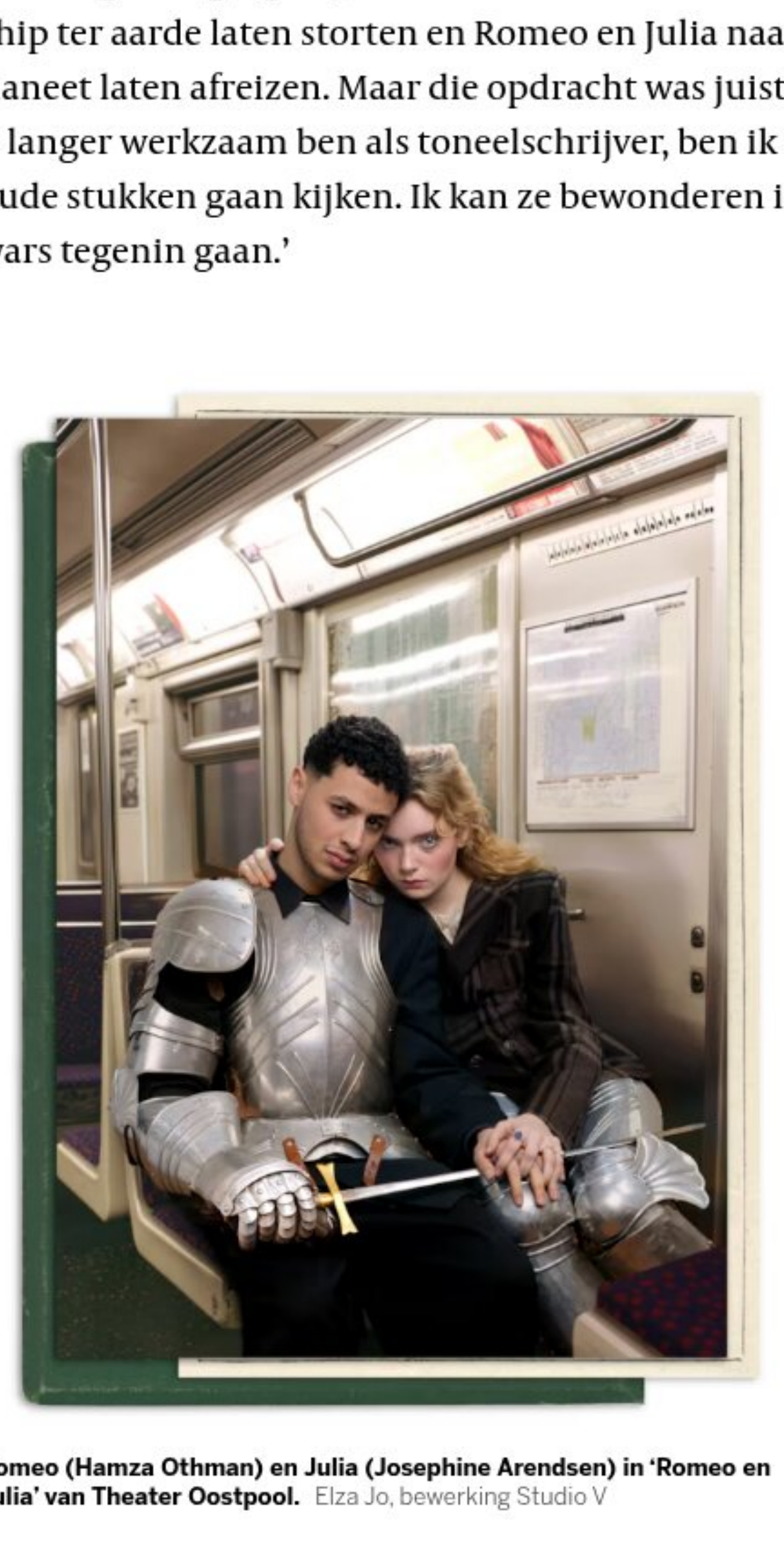

Romeo (Hamza Othman) en Julia (Josephine Arendsen) in 'Romeo en Julia' van Theater Oostpool. Elza Jo, bewerking Studio V

Nog steeds vond Morina genoeg mogelijkheden voor aanpassingen. 'Dit is zo ongeveer Shakespeares bekendste stuk; dat gaf mij de vrijheid om eraan te sleutelen. Dus ik heb zeker zinnen en plotlijnen veranderd. De eerste zin uit ons stuk is dat alle jonge personages roepen: 'Haat aan alles!' En ik heb er ook stiekem wat lyrics van de rapper Lijpe in gestopt. Die vallen – als het goed is – net niet te veel uit de toon bij Shakespeares poëzie.

'Maar verder heb ik het poëtische van de teksten juist willen behouden. Er zitten zo veel vette, hunkerende, romantische zinnen in het stuk, zoals deze uitspraak van Romeo: 'Zie hoe ze met haar wang leunt op haar hand / Ach, was ik maar een handschoen aan die hand – ik kon die wang aanraken.' Dat zijn teksten die mij raken en die aantonen dat Shakespeares werk nog altijd zeer relevant is.'

Morina ging er niet vanuit dat iedereen de precieze plot van *Romeo & Julia* al kent. 'Als ik schrijf, heb ik verschillende soorten bezoekers in gedachten. Mensen die het stuk goed kennen, zullen snel onze ingrepen doorhebben.

'Maar ook heb ik veel gedacht aan mijn 21-jarige broertje, die is geboren in Kosovo en een andere culturele bagage heeft. Ik wil ook mensen als mijn broertje verwelkomen met dit stuk. Mijn broertje kent de Koran heel goed, en omdat mijn bewerking gaat over islamofobie heb ik hem gevraagd naar zijn favoriete verzen. Dus mensen zoals hij zullen merken dat er ook iets van hun wereld in het stuk zit.'

Tegenover de grote bekendheid van *Romeo & Julia* staat *Venus & Adonis*, een gedicht van Shakespeare dat veel minder bekend is. Juist om die reden koos de Lets-Nederlandse regisseur Agnes Laura Kumpina (31) het uit voor haar nieuwe voorstelling bij Toneelschuur Producties in Haarlem. 'Ik wil het publiek iets unieks aanbieden, iets dat ze nog niet kennen', zegt Kumpina. 'Na mijn voorstelling *Cabaret Siberia* in 2025 (door de *Volkskrant*-theaterredactie uitgeroepen tot beste voorstelling van het afgelopen seizoen, *red*.) zocht ik opnieuw een stuk met twee acteurs – ik hou van die ultieme kracht van twee lichamen, twee harten, op het toneel. Ik ging op zoek naar verhalen met twee personen. Zo kwam ik bij dit gedicht terecht.'

Agnes Laura Kumpina. Ofner Gergely

'*Venus & Adonis* is niet het eerste wat Shakespeare heeft geschreven, maar wel het eerste wat hij heeft gepubliceerd, in 1593. Het vertelt hoe Venus, de godin van de liefde, afdaalt naar de aarde en daar verliefd wordt op een menselijke jager, Adonis. Ze biedt hem haar liefde aan, maar ze wordt afgewezen. Een goede vriendin van mij had net een afwijzing in de liefde meegemaakt en herkende zich totaal in Venus.

'Ik vond het heel bijzonder dat Shakespeare in 1593 de worsteling van mijn vriendin zo raak heeft beschreven. En ik herken dit bij meer jonge vrouwen van nu. Vrouwen die zeer ontwikkeld zijn en alles mee hebben – ze zijn slim, aantrekkelijk, sociaal – maar er toch niet in slagen om een partner te vinden.'

Kumpina besefte dat het gewaagd was om een gedicht uit de 16de eeuw van zeventig pagina's op het toneel te brengen. 'Maar het kan, omdat de taal heel sensueel, ritmisch en poëtisch is. En tegelijk compromisloos: *Venus & Adonis* is een van de weinige teksten uit oude literatuur waarin het vrouwelijke personage zich seksueel stort op het mannelijke personage, en niet andersom.'

Voor *Venus & Adonis* gebruikt Kumpina de vertaling van Peter Verstegen uit 2014. Daarin zitten strofen zoals deze (van Venus naar Adonis): 'Jij bent driemaal zo mooi als ik', zegt zij. 'Geen bloem te velde is zo weergaloos/ Geen nimf, geen man betovert mij als jij/ Blank als een duifje, blozend als een roos. Toen de Natuur jou schiep was ze verblind/ Want alles stopt als jij je einde vindt.'

Roman Derwig in 'Venus & Adonis' van Toneelschuur Producties. Tengbeh Kamara + e.v.a. Studio / Toneelschuur Producties, bewerking Studio V

Kumpina en haar bewerker Maaike Bergstra blijven trouw aan de oorspronkelijke tekst. 'Teksten aanpassen voelde als een slecht idee, alsof je Fanta Cassis toevoegt aan een goed glas wijn. De magie zit hem er juist in dat je vanuit het nu verbinding maakt met een tekst uit de 16de eeuw. Dus Maaike en ik veranderen niets aan Shakespeares tekst, maar voegen wel onze eigen suggesties toe, en we korten soms wat in. En we gaan het gedicht combineren met een eigentijdse, moderne enscenering en acteerstijl.'

Kumpina snapt wel dat veel theatermakers komend jaar teruggrijpen op de stukken van Shakespeare. 'Ik denk dat we verlangen naar grip op de wereld. En dan val je terug op de geschiedenis, op de grip van iemand die eeuwen geleden leefde. Omdat we als beschaving momenteel op zo veel manieren falen, is het fijn om via zo'n klassiek liefdesverhaal als dat van Shakespeare